

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาท เพิ่มขึ้นทุกด้านในกิจกรรมทั้งในและนอกประเทศ โดยสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศได้รวดเร็วกว่าอุตสาหกรรมประเภทอื่นๆ อีกทั้งการท่องเที่ยวยังจัดเป็นสินค้าประเภทบริการที่มีศักยภาพ ในการเพิ่มรายได้เข้าประเทศ เทียบเท่ากับรายได้จากการส่งออก เมื่อเปรียบเทียบรายได้จากการท่องเที่ยวกับรายได้จากการส่งออกสินค้าหลักที่สำคัญของประเทศไทยในปี ค.ศ. 1999-2000 พบว่ารายได้จากการท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับสองรองจากการส่งออกคอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน โดยสูงถึง 253,018 ล้านบาทในปี ค.ศ. 1999 และเพิ่มขึ้นเป็น 285,272 ล้านบาทในปี ค.ศ. 2000 คิดเป็นร้อยละที่เพิ่ม 12.75 ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 รายได้จากการท่องเที่ยวเกี่ยวกับรายได้จากการส่งออกสินค้าหลักที่สำคัญของประเทศไทย ในปี ค.ศ. 1999-2000

มูลค่า : ล้านบาท

สินค้าส่งออกหลัก	รายได้ปี ค.ศ. 1999	สินค้าส่งออกหลัก	รายได้ปี ค.ศ. 2000
คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน	299,780	คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน	339,512
การท่องเที่ยว	253,018	การท่องเที่ยว	285,272
ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	166,108	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	211,405
เครื่องใช้ไฟฟ้า	153,768	เครื่องใช้ไฟฟ้า	189,266
แผงวงจรไฟฟ้าและชิ้นส่วน	111,645	แผงวงจรไฟฟ้าและชิ้นส่วน	179,287
อาหารทะเลกระป๋อง	100,283	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	110,419
ผลิตภัณฑ์พลาสติก	75,712	อาหารทะเลกระป๋อง	103,641
ข้าว	73,811	ผลิตภัณฑ์โลหะ	92,105
ผลิตภัณฑ์โลหะ	61,723	ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม	72,004
กุ้งแช่แข็ง	48,348	หม้อแปลงไฟฟ้า เครื่องกำเนิดไฟฟ้าและมอเตอร์	67,401

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2546: ออนไลน์) และ Tourism Authority of Thailand (2001: Fact-sheet)

นอกจากการท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดรายได้เงินตราต่างประเทศ เช่นเดียวกับการส่งสินค้าออกแล้วการท่องเที่ยวยังช่วยชดเชยการขาดดุลการชำระเงินของประเทศ ช่วยกระจายการพัฒนาความเจริญสู่ภูมิภาคต่างๆ เพิ่มการจ้างงาน การกระจายรายได้ไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง และการกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

โดยตระหนักถึงผลประโยชน์ดังกล่าวแล้ว รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องดังจะเห็นได้จาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) เป็นต้นมาและต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ตามลำดับซึ่งในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 นี้รัฐบาล ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในส่วนของยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะ และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศซึ่งเมื่อเปรียบเทียบประเทศไทยกับกลุ่มประเทศในเอเชียแล้ว พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทยอยู่ในอันดับที่สอง ในปี ค.ศ. 1999 ซึ่งมีปริมาณสูงถึง 8,580,332 คน โดยฮ่องกง เป็นอันดับหนึ่งในกลุ่มประเทศเป้าหมายหลักของนักท่องเที่ยว ส่วนอันดับสามและสี่เป็นประเทศ มาเลเซียและสิงคโปร์ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาในปี ค.ศ. 2000 กลับพบว่าอันดับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทยกลับตกมาอยู่ในอันดับที่สาม แม้ว่าจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้นก็ตาม โดยประเทศมาเลเซียขึ้นมาอยู่ในอันดับที่สองแทนที่ประเทศไทย ดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางในกลุ่มประเทศเอเชีย ปี ค.ศ.1999-2000

หน่วย : คน

ประเทศ	ปี ค.ศ. 1999		ปี ค.ศ. 2000	
	จำนวน	% การเปลี่ยนแปลง 1999/1998	จำนวน	% การเปลี่ยนแปลง 2000/1999
ฮ่องกง	10,678,460	+11.53	13,059,477	+22.30
ไทย	8,580,332	+10.50	9,508,623	+10.82
สิงคโปร์	6,958,173	+11.49	7,685,638	+10.45
มาเลเซีย	7,931,149	+42.88	10,221,582	+28.88
ญี่ปุ่น	4,437,863	+8.08	4,757,146	+7.19
เกาหลี	4,659,785	+9.64	5,321,791	+14.21
ไต้หวัน	2,411,248	+18.67	2,624,037	+8.82
ฟิลิปปินส์	2,170,514	+9.89	N/A	-
เวียดนาม	1,781,754	+17.21	2,140,100	+20.11

ที่มา : Tourism Authority of Thailand (2001: Fact-sheet)

ดังนั้นการศึกษายุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะ และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะหาปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยศึกษาในกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังประเทศไทยมากที่สุด 10 อันดับแรก ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงการตอบสนองต่อปัจจัย รายได้ต่อหัว ราคาสินค้าและบริการ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งเดิมมีผู้ที่ได้ศึกษาในเรื่องนี้มาแล้วแต่เนื่องจากผลการศึกษาที่ได้เป็นข้อมูลทางอนุกรมเวลาที่ผ่านมาแล้วเป็นเวลา 30 ปี และยังเป็นข้อมูลที่มีลักษณะ Non-stationary ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้จัดทำได้นำเครื่องมือทางเศรษฐมิติคือ Cointegration and Error Correction Mechanism มาเป็นเครื่องมือในการทดสอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระยะยาว(Cointegration relationships) ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาของการที่ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไม่แท้จริงต่อกัน(Spurious relationships) แม้ตัวแปรจะมีลักษณะเป็น Non-stationary ก็ตาม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ

- 1) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ คือ รายได้ต่อหัว ราคาสินค้าและบริการ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง
- 2) เพื่อศึกษาถึงการตอบสนองต่อปัจจัยของนักท่องเที่ยวต่างชาติแต่ละกลุ่ม

1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้จะมุ่งพิจารณาเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติตลาดหลัก¹ ที่เดินทางมายังประเทศไทย 10 อันดับแรกตามข้อมูลปี ค.ศ. 2001 คิดเป็นร้อยละ 68.35 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด 54 ประเทศ แสดงในตารางที่ 1.3 โดยศึกษาข้อมูลในช่วง ค.ศ. 1981-2000 ทั้งหมด 20 ปี

¹ แบ่งตลาดหลักตามการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 1.3 อันดับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทยในปี ค.ศ. 2001 จากทั้งหมด 54 ประเทศ

อันดับ	ประเทศ	จำนวนนักท่องเที่ยว	ร้อยละ
1	มาเลเซีย	1,185,891	11.70
2	ญี่ปุ่น	1,177,599	11.62
3	จีน	801,362	7.91
4	ไต้หวัน	738,642	7.29
5	สหราชอาณาจักร	660,449	6.52
6	เกาหลี	548,726	5.42
7	สิงคโปร์	531,818	5.25
8	สหรัฐอเมริกา	527,779	5.21
9	เยอรมันนี	402,992	3.98
10	ออสเตรเลีย	350,322	3.46
รวม 10 อันดับแรกของกลุ่มนักท่องเที่ยว			68.35
รวมอันดับประเทศที่ 11 - 54 ²			31.65

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2546: ออนไลน์)

1.4 แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้จะเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ซึ่งสามารถหาได้จาก

- รายงานสถิติประจำปี ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- รายงานสถิติประจำปี ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
- Asia Pacific Profiles ของ Asia-Pacific Economics Group
- Key Indicators of Developing Asian and Pacific countries ของ Asian Development Bank
- Statistical Yearbook for Asia and the Pacific ของ United Nations
- World Tourism Organizations Yearbook of Tourism Statistics and Compendium of Tourism Statistics ของ WTO: World Tourism Organization
- Yearbook of Tourism ของ WTO: World Tourism Organization
- Statistical Handbook of Japan ของ Statistics Bureau Management and Coordination Agency
- PATA Annual Statistical Report ของ Pacific Asia Travel Association

² รวบรวมละเอียดในภาคผนวก ง

- Statistical Yearbook ของ UNESCO

และแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ทางสื่อออนไลน์(Internet)เช่น:The National Statistical Coordination Board, Department of Statistics (Malaysia), Directorate General of Budget Accounting and Statistics (Taiwan), Statistics Singapore, Office for National Statistics(UK), FEDSTAT (USA) เป็นต้น

1.5 ประโยชน์ของการศึกษา

- 1) ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยว ในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาว ต่างประเทศ คือ รายได้ต่อหัว ราคาสินค้าและบริการอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง
- 2) ทำให้ทราบถึงการตอบสนองต่อปัจจัยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแต่ละกลุ่ม
- 3) เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศกลุ่มต่างๆ

1.6 องค์ประกอบของการค้นคว้าแบบอิสระ

งานศึกษานี้ประกอบด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

- บทที่ 1 เป็นส่วนของบทนำ ซึ่งกล่าวถึงที่มาและความสำคัญของการศึกษา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตการศึกษา แหล่งที่มาของข้อมูล และประโยชน์ของการศึกษา
- บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา
- บทที่ 3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- บทที่ 4 วิธีการศึกษา
- บทที่ 5 ผลการศึกษา
- บทที่ 6 บทสรุป และข้อเสนอแนะ